

KISS MÁRIA RITA**„A gyerekeket hagyjuk ki ebből!”****Az állampolgári szerepfelfogások formálása a közoktatásban
(1989–2019)**

Török Ferenc 2001-ben készült Moszkva tér című egyetemi vizsgafilmje nemcsak a rendszerváltó évek hangulatát ragadja meg kiválóan, de egyben látletet is egy 1989-ben érettségiző osztály politikai kultúrájáról. Az ezredforduló egyik legjelentősebb alkotásaként számon tartott kultfilm a politikai nagykorúságba lépő fiatalokat a politikától teljesen elidegenedett-ként ábrázolja, akiknek fogalmuk sincs a környezetükben zajló változásokról, azok jelentőségéről. Mi több, senki nem is akarja, hogy legyen: az oktatási minisztérium a „kialakult politikai helyzetre tekintettel” az 1945 utáni tételeket kiveszi a tételsorból a tanárok nagy megkönnyebbülésére, a család az esetlegesen elhangzó kérdéseket válasz nélkül hagyja, a kortárs kommunikációban marginális szerepet játszik az az egyetlen fiatal, aki nyomon követi a rendszerváltás eseményeit. Okkal tehetjük fel a kérdést: milyen változásokat hozott a e téren a demokrácia elmúl 30 éve? Az előadás a fiatalok politikai szocializációját a részvételi demokrácia-felfogás kontextusában vizsgálja. Mindenekelőtt arra a kérdésre keresi a választ, hogy a közoktatás mennyiben és milyen eszközökkel képes formálni az állampolgári mentalitáskultúrát és szerepfelfogásokat. Mi volt a késő Kádár-rendszer deklarált célja e téren, s a korabeli közoktatási gyakorlat mennyiben követte ezeket? Milyen relevanciája van a fiatalok állampolgári szerepekre való felkészítésének a rendszerváltás utáni nemzeti alaptantervek kimeneti követelményeiben, a kerettantervekben, s ehhez képest mit mutat az iskolai gyakorlat? Kitérünk továbbá a rendszerváltás után megszülető – a cselekvő állampolgárság fejlesztését célzó – pedagógiai koncepciókra, majd végezetül vizsgálni fogjuk az ide vonatkozó ifjúságkutatási eredményeket.